

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

III. An satisfactio requirat opus honestum, liberum pœnale , & ex
intentione satisfaciendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

peccato possint postea prodesse, quatenus adueniente gratia potest per nouam voluntatem acceptari effectus ille relictus, & offerri Deo.

27.
An crescat
valor satisfac-
tionis ex
maiori gra-
tia.

Circa conclusionem propositam, aliqua dubia occurrunt. Primum est, an valor satisfactionis crescat pro maiori gratia, quam homo habet. Hæc quæstio coincidit ferè cum illa alia, an valor meriti crescat pro maiori pretio, de qua dixi latè *disp. 6. de Incarnat. sect. 2. vbi* sententiam affirmantem amplexus sum: quare consequenter idem dicendum est in ordine ad satisfactionem, cum ad illam attendi etiam debeat dignitas subiecti, ut fatetur Suarez in *presenti, disp. 37. sect. 6. num. 9.* Vnde, sicut ibi probauimus maiorem meriti valorem in homine magis grato, argumento desumpto ex meritis Christi Domini quorum valor fuit infinitus propter excellentiam personæ operantis: sic eodem argumento possumus maiorem valorem satisfactionis probare: quia opera Christi non solum in ratione meriti, sed etiam in ratione satisfactionis habuerunt valorem infinitum, qui non proueniebat præcisè ex honestate operum quæ tota erat finita, & limitata; sed ex dignitate personæ satisfaciendæ: ergo, quo maior fuerit hæc dignitas, & excellentia in homine iusto; eò maior etiam erit valor operis satisfactorij, cæteris paribus.

28.

Addo tertiam rationem: nam, licet valor meriti non cresceret ex maiori gratia: in satisfactione tamen esset peculiaris ratio ad id asserendum: quia eadem pœna inflicta viro nobilitati, æstimatur moraliter pœna grauior, quàm inflicta homini ignobili: vnde pro eodem delicto minori pœna punitur Marchio, aut Dux, quàm alius nobilis inferioris notæ; & hic etiam minori, quàm plebeius: quia exilium Principis grauior pœna æstimatur, quàm verberatio plebei; ergo & castigatio carnis in homine sanctiori habente gratiam vt 100. æstimabitur maior pœna, & grauior castigatio, quàm in alio iusto habente gratiam, vt quatuor: quia excellentior, ac illustrior persona castigatur; atque adeo sufficiet ad soluendum pro pluribus peccatis, vel grauioribus cum moraliter si maior satisfactio.

29.
Quo tempore
requiritur
gratia.

Secundò tamen dubitari potest, an hic valor satisfactionis crescat ex gratia, quam homo habet eo tempore, quo vult pati, & ieiunare, v. g. an ex illa, quam habet postea, quando re ipsa ieiunat, & patitur. Respondetur, veramque gratiam attendi debere. Primam quidem, quia gratia illa dignificat voluntatem ieiunandi, & facit illam esse magis satisfactoriam. Secundam verò, quia illa maior gratia facit quod pœna sit grauior, eò quod castigaretur homo excellentior, & sanctior, cuius castigatio, cæteris paribus, æstimatur grauior punitio, vt dicebamus, atque adeo additur valor satisfactionis.

30.
Ieiunium in
peccato volu-
tum, & pos-
tè in gratia
suscipit, &
perfectum, an
de condigno
satisfaciat.

Tertiò dubitabis, an si aliquis, cum esset adhuc in peccato, voluit ieiunare, & postea in gratia ieiunet, satisfaciat de condigno per illud ieiunium. Non est dubium si habuit nouam voluntatem, postquam est in gratia: quando verò nullam aliam voluntatem nouam habuit, sed ieiunauit ex vi prioris voluntatis, quam habuit, dum esset in peccato; videtur ex proximè dictis, quod possit ieiunium dignificari à gratia iam posita: diximus enim, illam posse augere valorem illius satisfactionis, ergo poterit etiam illum valorem dare. Respondetur tamen, si noua voluntas non superueniat, non esse satisfactorium, illud ieiunium: quia, vt sit opus satisfactorium, debet procedere ab homine iusto: illud autem ieiunium non pro-

cedit ab homine iusto, sed à peccatore: cum procedat solum ab homine per illam priorem voluntatem, quam habuit, dum esset adhuc in peccato. Potest ergo à maiori gratia postea superueniente dignificari, vt sit maior satisfactio; quatenus castigatio, & pœna hominis nobilitatis æstimatur moraliter maior pœna: non tamen potest solum ab illa gratia de nouo adueniente dignificari, vt sit satisfactio simpliciter: quia hoc habet ex eo, quod sit castigatio voluntarie assumpta ab homine iusto, qualis non est illa, cum non procedat à voluntate hominis iusti; sed hominis peccatoris. E contra verò, si erat in gratia, quando voluit ieiunare, postea verò cum ex vi illius voluntatis ieiunat, si in peccato; satisfecit quidem per priorem voluntatem: non tamen satisfecit, quando ieiunat: quia status peccati, & inimicitia cum Deo impedit omnem valorem, quem ieiunium posset habere à voluntate bona præterita hominis iusti, à qua procedit.

Quarto dubitari potest, an hæc conditio gratiæ habitualis sit ad eam necessariam ad satisfaciendum, vt si homo creatus fuisset in statu naturæ puræ, non potuisset suis operibus satisfacere pro illo debito pœnæ temporalis. Respondetur, nunc de facto omnem satisfactionem prouenire ex gratia: quia de facto cum omnis ablatio pœnæ temporalis connexionem habeat cum ademptione salutis æternæ; noluit Deus acceptare aliud satisfactionis genus, nisi quod pertinet ad eundem gratiæ ordinem. Si verò homo creatus fuisset in natura pura, & solum in ordine ad finem naturalem; sicut tunc potuisset mereri de congruo remissionem peccati venialis, imò & satisfacere de condigno pro eius culpa, vt dixi *disp. 5. de incarnat. sect. 7. si* non potentia moralis, saltem physica: sic posset satisfacere de condigno, pro aliqua saltem exigua parte pœnæ temporalis vt dixi in eodem loco, n. 132. Ad quod requireretur iustitia, & rectitudo naturalis, quæ tunc esset possibilis: nam, si esset in peccato, mortali, non est dubium, quod non posset satisfacere tunc homo de condigno pro aliquo debito pœnæ temporalis.

SECTIO III.

An satisfactio requirat opus honestum liberum pœnale, & ex intentione faciendi.

Quod attinet ad primum, certum est apud omnes, requiri, quod satisfactio sit, vel procedat ex actu bono, & honesto, vt cum aliis tradit Suarez *disp. 37. sect. 3. n. 2.* quomodo enim placbitur condignè Deus, & ex opere operantis per opus, quod ei displicet, vel certe non placet: Vnde aliqui inferunt satisfactionem sacramentalem positam ex malo fine, vel sine actu bono, licet valeat ad implendum præceptum Confessarij, non valere ad fructum satisfactionis: quia, vt elenari possit ad satisfaciendum ex opere operato, debet esse in se satisfactio, qualis non est, si sit actio peccaminosa: nam Confessarij eleuat per clauas satisfactionem pœnitentis, vt habeat effectum maiorem ex opere operato: debet tamen supponi opus in se satisfactorium. Hoc tamen videtur nimis rigidum, vt dicam *disp. seq. sect. 3. in fine.*

Dubitari potest, vtrum maior bonitas voluntatis, ex qua procedit castigatio, augeat valorem satisfactionis, ita vt plus satisfaciat flagellatio, vel elemosyna procedens ex actu voluntatis honesto, vt octo, quàm idem opus procedens ex vo-

luntate honesta, vt quatuor. Ratio dubitandi esse potest, quia ad meritum consideratur difficultas actus; ad satisfactionem verò penalitas, vt dixit S. Thomas in 4. diff. 15. q. 1. art. 4. ergo non crescente penalitate, non crescit satisfactio in ratione satisfactionis; sed solum in ratione meriti.

Respondetur tamen affirmatiue: quod fatetur etiam Suarez in presenti. sect. 6. num. 9. Et probari potest ex dictis. Primum, quia opus non satisfacit solum vt penale, sed etiam vt honestum ita vt deficiente honestate, non sit satisfactorium: ergo crescente honestate, crescere etiam debet efficacia ad satisfaciendum. Quod exemplis ostendi potest: nam professio religiosa, v. g. teste Sancto Thoma 2. 2. quest. 189. artic. 3. ad 3. affert solum expiationem totius pœnæ temporalis debita; & hoc quidem ex opere operantis, teste eodem in 4. diff. 4. quest. 3. ad finem, nempe, propter excellentiam actionis, vt colligitur ex cap. Admonere 33. quest. 2. & tamen non habet ille actus multum penalitatis formaliter. Item, elemosyna est magis satisfactoria, quam ieiunium, iuxta communem Theologorum doctrinam, licet maiorem penalitatem afferat ieiunium: ergo maior bonitas reddit actum magis satisfactorium. Ratio denique est: quia castigatio, vt diximus, non placet, nisi vt informata affectu, quo peccator vult se laudabiliter castigare: ergo quo laudabilius vult, eò magis placeat, crescente forma, à qua habet eiusmodi activitatem placandi.

Hinc sequitur, debere opus satisfactorium esse liberum, saltem denominatiue, quatenus procedit saltem ab effectu libero: non enim posset procedere ab effectu honesto; nisi procederet ab effectu libero: cum libertas sit de essentia actus moralis honesti, vel inhonesti. Circa hoc tamen dubitari solet, an possimus satisfacere per opus necessarium necessitate præcepti.

§. 1. An per opera præcepta possit homo satisfacere pro pœna temporalis.

Non pauci negant, Palud. Syluester, Maior, Gabr. Antoninus, apud Vasquez in presenti, dub. 6. num. 1. ex quibus Syluester, & Antoninus dixerunt, operibus debitis ex præcepto positivo posse satisfieri; non verò debitis ex præcepto naturali. Ratio præcipua est, quia non potest duplici debito diuerso vnica solutione satisfieri.

Communis sententia, & verissima affirmat: Ledefma, vterque Soto, Adrianus, Caiet. Ioan. Medina, & alij, quos referunt, & sequuntur Vasquez ibi, num. 2. & Suarez in presenti, sect. 4. Et quidem stante doctrina Concilij Tridentini, contraria sententia non videtur posse vlla ratione sustineri: nam Tridentinum sess. 6. cap. 10. & 16. definiuit, iis operibus, quibus diuina lex obseruatur, mereri hominem iustum augmentum gratiæ: vnde non apparet, cur non habeant ea opera vim purgandi debitum pœnæ, sicut habent vim nouum ius comparandi ad nouum præmium. Rursus idem Concilium sess. 14. c. 9. & can. 13. definit, per flagella à Deo immissa, & patienter tolerata, hominem iustum satisfacere pro debito pœnæ: minus autem videbatur posse satisfieri per hæc, quibus homo non cooperatur, quam per flagella ab ipso homine inflicta ex præcepto. Vnde retorqueri potest argumentum contrariæ sententiæ: quia, si aliquis debeat alteri tres mensuras terræ, v. g. non satisfacit huic debito, si casu vel fluminis alluione creditoris fundo accreuerint totidem terræ mensuræ ex suo fundo; sed debet dare alius ttes: quia quod necessi-

tate perdit, non cedit in solutionem debiti; & tamen flagellis, & infirmitatibus, necessitate naturæ prouenientibus, homo satisfacit pro debito pœnæ, si patienter toleret: ergo in hoc genere satisfactionis non est obseruanda regula eadem; quæ seruatur in solutione debiti ex iustitia.

Secundò hoc ipsum probatur: quia ille, qui fidei non negatæ causa patitur tormenta, excellentissimo modo satisfacit pro debito suæ pœnæ: & tamen ille sustinet ex præcepto diuino, & naturali tormenta illa ob fidei commissionem. Tertio, quia ad hunc ipsum finem, vt pro peccatis satisfaciamus, præcipit Ecclesia ieiunia, & alias corporis castigationes: ergo præceptum non impedit, quòd opere possimus satisfacere. Quarto, quia ad hunc ipsum finem Confessarius præcipit opera satisfactoria, quæ non idèò, quia præcipiuntur à Confessario, desinunt esse satisfactoria, imò quia satisfactoria sunt, eleuantur per clanes ad maiorem satisfactionem ex opere operato. Denique, quia tota condignitas satisfactionis fundatur, vt diximus, in eo, quòd homo laudabiliter se castigans, eo ipso, placat iram iudicis, nec illum iterum puniat: ille autem, qui ex præcepto se castigat, non minus, sed magis laudabiliter se castigat: non enim minus, sed potius magis honestum, & laudabile est, ceteris paribus, facere aliquid ex præcepto, quam absque illo: ergo magis placet Deo, & per consequens magis placat illum eiusmodi castigatio per opera præcepta, quam per spontanea.

Ad fundamentum verò contrariæ sententiæ respondetur, posse nos vnica solutione pluribus debitis satisfacere, quoties illa ex peculiari conditione non ordinantur ad res diuersas. Hinc est, vt qui ex voto debere calicem Ecclesiæ, si accedat præceptum Superioris de calice eodem dando; satisfaciit debito voti, & obedientiæ dando vnum calicem. Item, si ex voto debes ieiunare omnibus festis feriis, & Confessarius præcipiat ieiunare vna sexta feria, satisfaciit vtrique debito: & sic de alijs. Quando verò debita respiciunt res diuersas, non satisfaciit, vt si debebas viginti Petro, & rursus fueris ei alia viginti; non satisfaciis reddendo viginti: quia ille habet minus in bonis quadraginta; & debes ponere æqualitatem faciendo, quòd nihil minus habeat, quam debere habere. Hinc est, si Confessarius imponat, vt audias Missam, debes audire aliam præter Missam debitam ex præcepto, quia hæc est intentio Confessarij: si tamen ipse veller, posset præcipere solum illum, quam ex præcepto debebas, vt infra videbimus. Similiter, si ex voto debes Calicem Ecclesiæ, & rursus ex testamento debeas calicem eidem Ecclesiæ legatum, debes dare duos: quia votum fuit donandi calicem: illum autem, quem ex testamento darès, non donas, sed soluis. Cum ergo debitum pœnæ non sit patiendi sine præcepto, imò regulariter pœna ipsa soleat præcipi; non est, cur per opera præcepta non possit expleri obligatio patiendi, præsertim cum hæc non tam sit debitum actuum, quam passiuum; & satisfactio non tam sit solutio debiti, quam placatio condigna per voluntariam castigationem liberè susceptam. Alia argumenta leniora contra hanc conclusionem videri possunt apud Suarez &

Vasquez locis supra citatis.

S. 2. *Utrum per sola opera pœnalia possimus satisfacere.*

37.

Prima sententia negat, quam tenent Victorius in *Summa*, n. 102. Soto, Ledesma, & Ioan. Medina, quos affert, & sequitur Valquez *disto art. 1. dub. 5. n. 3.* qui affert etiam Scotum, & Gabrielem. Sed eos paulo aliter sentire probat Suarez *disp. 37. sect. 6. n. 1. & 3.* Contraria sententia communis est, quam tenet Sanctus Thomas *dist. 15. quæst. 1. art. 5. quæst. 1.* Bonavent. Richard. Durand. Palud. Maior, Alenf. Adrian. Sylvester, Viguerius, & alij, quos refert, & sequitur Suarez *ibi num. 2.*

Conc. Trid.

Dico primò, si esset opus honestum nullo modo pœnale, non videretur, quòd esset satisfactorium de condigno pro debito pœnæ. Hæc est iuxta secundam sententiam, & videtur colligi ex modo loquendi Concilij Tridentini, qui semper satisfactionem fieri dicit per opera pœnalia, & laboriosa: sic enim loquitur *sess. 14. cap. 8.* dum primò inter alias rationes, quibus necessitatem, & utilitatem satisfactionis probat, hæc affert: *Quia magis opere à peccato reuocant, & quasi frano quodam coercent hæc satisfactoria pœna.* Vbi opera satisfactoria vocat satisfactoria pœnas. Addit postea secundò aliam rationem: quòd dum satisfaciendo patimur pro peccatis; Christo Iesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficiamur. Vbi supponit satisfactionem, non nisi patiendo fieri. Addit tertio, aliam rationem similem: *Certissima arrhe, quòd si patimur, & conglorificabimur.* Quarto vocant ea opera dignos fructus pœnitentiæ. Quintò docet satisfactionem à Sacerdote imponi debere aptam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem. Vnde *can. 15.* illas satisfactiones à Confessario impositas appellat pœnas. Et *can. 13.* solum diffinit, *Deo per Christi merita* satisfieri pœnis ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel à Sacerdote iniunctis; aut sponte susceptis, viciuniis, orationibus, elemosynis, vel alijs etiam pietatis operibus: de quibus dicit satisfacere, & pœnarum nomine comprehendendi. Vnde Catechismo Romano, eiusdem Tridentini iussu edito, in *explicatione Sacramenti pœnitentiæ, num. 74.* expressè exigitur ad satisfactionem, quod opus pœnale sit.

38.

Ratione item probatur. Primò ex fundamento contrario aduersus id, quod supponit P. Valquez, qui suam sententiam probat ex eo, quòd omne opus honestum, etiam si pœnale non sit, meretur vitam æternam: ergo & merebitur ablationem impeditenti, quod est reatus pœnæ temporis. Nos autem diximus sæpè, satisfactionem, vt satisfactio est, non esse meritum: quia, si hoc esset, ablatio pœnæ temporalis computaretur pro parte præmij correspondentis merito; atque idèd decrederet ex præmio gratiæ, & gloriæ; quod falsum est: quia tota virtus, & actiuitas operis exhauritur in ordine ad merendam gratiam, & gloriæ; & idèd non potest mereri de condigno bona temporalia; quia præmiaretur vltra condignum, cum iam rotus eius valor, & dignitas adæquatè sit remunerata per aliud præmium.

39.

Respondet Pater Valquez *num. 4.* remissionem pœnæ temporalis ordinari ad consequutionem gloriæ; & idèd posse idem meritum extendi ad vtrumque præmium. Sed hanc responsionem impugnat Suarez *num. 1.* quia non omne, quod auget gratiam, & ius ad gloriam, auferit, vel diminuit reatum pœnæ temporalis: nam aliqua Sacramenta

augent gratiam, quin remittant ex opere operato pœnam temporalem: ergo ex eo, quòd bona opera afferant ius ad maiorem gloriam, non sequitur, quòd debeant afferre ablationem impeditenti temporalis ad gloriam. Adde, licet reatus impediatur gloriæ possessionem, statim post mortem, non tamen impedit id, ad quod merita dant ius: nam merita non dant ius ad gloriam statim post mortem habendam; sed ad gloriam post purgationem animam ab omni reatu pœnæ: ergo ille reatus non impedit præmium meritorum; nec eius ablatio est necessaria ad ponendum id, quòd præmia merentur. Vnde negari non potest, esse maius præmium gloriæ, & accelerationem gloriæ, quam gloriam solam sine acceleratione: ergo maior valor requiritur ad merendum vtrumque simul per modum meriti.

Secundò probari potest hoc ipsum: quia in merito opus externum non auget eius valorem, nec præmium, si actus internus non augeatur, vel magis perficeretur, vt concedit ipse Valquez cum communi sententia: in satisfactione autem opus ipsum externum auget eius valorem, vt videbimus *sess. seq.* ergo satisfacere formaliter non est mereri, & per consequens non attenditur solum ad laudabilitatem, sed ad passionem laudabilem, quæ non esset in opere nullo modo pœnali.

Denique ratio à priori est: quia satisfactio pro debito pœnæ, vt diximus, fit, quatenus æquum est, vt qui præuenit Iudicis officium, & sponte sua seipsum castigauit, non iterum à Iudice puniatur, cum iam punitum inueniat: hoc autem totum supponit pœnalitatem, afflictionem, punitorem in opere satisfactorio, vt constat: ergo si non esset pœnale, non fundaret talem condignitatem, & æquitatem per modum satisfactionis, sed solum per modum meriti, quod ad rem non est.

Dico tamen secundò: De facto omnis nostra operatio meritoria est simul satisfactoria: quia omnis de facto pœnalis est: & sicut omnis satisfactio est simul meritoria, quia debet procedere ex actione laudabili, & honesta, vt diximus, sic etiam contra omnis actio meritoria est satisfactoria, quia affert secundum aliquam pœnalitatem. In hoc etiam conuenit Pater Suarez *n. 8.* cum alijs, quos affert, & hoc pacto possunt de facto conciliari illæ duæ sententiæ, cum de facto verum sit vtrumque, nempe, omne opus bonum esse satisfactorium, & omne opus satisfactorium esse pœnale: quod indicat etiam videtur Tridentinum *illo can. 13.* vbi opera satisfactoria vocauit pœnas; & statim addit, *satisfactionem ieiunijs, orationibus, elemosynis, vel alijs etiam pietatis operibus.* Quibus verbis omnia bona opera comprehendisse videtur, quasi omnia apta sint ad satisfaciendum, prout reuera sunt, atque idèd nullum est opus honestum, quòd Confessorius non possit in pœnitentiam, & satisfactionem imponere, si pœnitens illud acceptet: quod certè facere non posset, nisi omnia ex se apta essent ad satisfaciendum.

Ratio autem à priori est, quia nullum est opus honestum, quod non aduersetur alicui bono, vel delectabili, vel utili, vel afferat aliquod malum secundum, alioquin non esset liberum, si esset merum bonum ex parte obiecti, & in exercitio ipsius actus: affert ergo semper aliquid difficultatis vincendæ: quod quidem etiam in iis operibus, quæ maximè videntur esse iuxta propensionem naturæ, locum habet: nam, licet in manducatione, aut potu, verbi gratia, non sit difficultas homini famelico, aut sitibundo; in ipsa tamen reificatione intentionis difficultas maxima est. Vnde

SECTIO IV.

*Virum actus, seu passio externa, addat satisfac-
tionem supra actum internum.*

Vnde Augustinus ita vniuersaliter ausus est dicere, infideles nullum prorsus opus bonum fecisse; quia, nimirum, vel ex parte obiecti, vel saltem ex parte intentionis erat aliquis defectus: quod saltem regulariter verum erat, vt dixi in *trakt. de gratia*. Negari enim non potest, quod sit difficile, etiam eiusmodi obiecta delectabilia, & facilia non amplecti propter eorum delectationem; sed propter finem honestum, & eleuatum: semper ergo vincitur aliqua repugnantia, quæ, licet in homine spiritali, & seruente minor, vel nulla appareat: id tamen non tollit penalitatem operis: sed indicat feruorem, & desiderium patienti, quo de ipsa passione, & penalitate gaudet: nam, qui cum exultatione se verberat, & cruciat, negari non potest, quod patiatur, & puniat se: sic, qui ex seruente Dei amore opes, ac voluptates relinquit, verè patitur, licet cum gaudio propter amoris vehementiam: quia verè priuat se aliquo bono æstimabili secundum præsentem statum, vt notauit Catechismus Romanus *disto n. 74*.

Dices: Ergo, si duo assumant æqualem penam, & faciant opus æquè penale, vterque æquè satisfaciatur, licet voluntas vnius melior sit ex motiuo, vel ex alio capite. Respondetur, negando sequelam: quia, licet opus satisfactorium debeat esse penale: eius tamen dignitas non defumitur, vt diximus, ex mera pœna: sed ex pœna laudabiliter accepta: vnde, quod maior fuerit pœna, vel etiam quod magis laudabiliter accipiatur: eò magis aptum erit opus ad satisfaciendum, cum crescat, ex aliquo saltem capite, motiuum aptum ad placandum Iudicem, & impediendam punitionem.

§. 3. Non requiri intentionem satisfaciendi.

Volunt aliqui, satisfactionem debere procedere ex intentione satisfaciendi. Ita indicat Henricus *quodlib. 4. quæst. 18*. Alij apud Suarez *sect. 3. num. 5*, dicunt, absque ea intentione, licet ex parte operantis non sit, quod requiritur, Deum ex sua benignitate remittere aliquam penam. Ratio verò huius requisiti est: quia absque ea intentione non datur actus iustitiæ vindictiue, nec solutio debiti: sicut, si debeas decem Petro, & absque animo soluendi totidem ei dones, non soluis debitum, licet Petrus ex sua benignitate possit illud remittere.

Contra sententia vera, & communis est, quam tenet Suarez *illo num. 5*. Ratio autem defumitur ex merito, in quo non requiritur intentio præmij ad merendum illud: imò quod magis liberaliter, & absque intuitu lucri aliquis Deum diligit, eo magis præmium meretur: quia valor meriti fundatur in æquitate, quæ exigit, vt qui benè operatur, laudetur, & præmieretur. Sic ergo satisfactionis valor non fundatur in contractu, vel intentione soluendi: sed in æquitate, quæ exigit, vt qui propter Deum, vel propter iustitiam, laudabiliter iam, & voluntariè passus est: non iterum affligatur, & puniatur. Vnde, similiter propter Regem se mortis periculo exposuit, vt Regem à periculo eriperet, & in captiuitatem, venit non cogetur postea in patriam reuerfus vincula, & penam pati propter delictum antea commissum, etiam si egestia illa facinora satisfaciendi causa non fecerit, sed Principis amore.

* * *

Questio similis tractari solet in materia de merito, an, qui dat elemosynam, mereatur plus, quam qui illam efficaciter vult dare, & propter defectum pecuniæ eam non dat, si voluntas interior vtriusque sit æqualis, & æquè bona. Sic nunc quaerimus, an qui ieiunat, magis satisfaciatur, quam qui vult ieiunare, & non potest, si actus interni sint æquales in vtroque. Ratio autem dubitandi oritur ex illo exemplo meriti, in quo communis, & verior sententia negat, opus externum addere meritum, aut demeritum supra actum internum: quare idem dicendum videtur de satisfactione, cum Deus in vtroque casu cor intueatur, & affectum, & in vtroque voluntas debeat coram Deo pro facto reputari.

Cæterum, quidquid sit de merito, loquendo tamen de satisfactione, verius existimo, eam augeri etiam per opus, aut passionem externam, atque idè plus extingui ex reatu pœnæ ieiunanti, quam volenti ieiunare, si quoad actum internum sint pares. Hanc docet etiam Suarez in *presenti, sessione 5. Coninch in presentia, disput. 10. dub. 4. num. 26*. & alij communiter. Ratio autem sumitur ex *suprà* dictis: fundatur enim æquitas satisfactionis in hoc, quod æquum sit, non puniri iterum eum, qui iam seipsum voluntariè castigauit: castigatio autem voluntaria includit & voluntatem, & castigationem ipsam, quare plus se castigauit, qui ieiunauit, quam qui voluit ieiunare: hic enim, licet voluerit æquè se castigare: re tamen ipsa non se æquè castigauit: ergo non est æquale fundamentum æquitatis, vt non iterum castigetur: nam plus mali patitur, qui ieiunat, aut verbera sustinet, quam qui voluntatem solam habuit. Rationem autem discriminis à merito designabimus *inferius* contra aliquos, qui hoc exemplo satisfactionis probare contendunt, idem dicendum esse de merito.

Prius tamen examinare oportet aliud dubium circa hanc conclusionem: nempe, an ita augeatur satisfactio per opus externum, vt ad hoc non sit necesse quod perseveret physicè voluntas interna: sed solum, quod opus externum ex voluntate bona præcedenti procedat. In quo puncto Patet Suarez in variis locis variè, & non satis clarè videtur loqui. Nam in *presentia, disp. 37. sect. 6. num. 7*, videtur non requirere talem permanentiam voluntatis: sic enim ait: *Aduertendum verò est, (quia diximus, P. Suarez, actiones externas posse interdum augere satisfactionem,) accidere posse, vt externa actio fiat ex vi præcedenti voluntatis, licet actus interior non durer: & tunc potest durare satisfactio, licet non durer actuale meritum: necessarium tamen est, vt talis satisfactio procedat aliquo modo ex voluntate meritoria, & sic intelligenda est hac conclusio. Exemplum facile esse potest in elemosyna, qua fit per famulum, vel legatum. Idem extendit ad flagella aliunde prouenientia, & patienter tolerata, de quibus poterat esse maior difficultas, *sect. 7. n. 13*. vbi quaerit, an ad fructum illius passionis requiratur, quod durer actu voluntas illam patienter acceptans, & tandem respondet: *Videtur tamen verisimile non esse necessarium, vt interior actus continenter durer physicè, sed satis esse, vt moraliter durare censetur: indicatur verò durare moraliter, quan-**

44.

45.

46.

An sufficiat voluntas præterita.

P. Suarez.

* * *

49